

1 היינו קלוקלא.

2 אָמַר רָבָא אָמַר רַב חֲסִידָא אָמַר רַב הוּנָא, הִלְכָה בְּרַבִּי, וּכְלָשׁוֹן שֶׁהוּא
3 סוֹבֵר לְאִסּוּר.

4 ***

5 הגמרא מביאה ברייתא המפרשת שלש שיטות בסדר התפילה
6 ביום טוב שחל בשבת: תנו רבנן, יום טוב שחל להיות בשבת, בית
7 שמאי אומרים, מתפלל שמנה ברכות. שלוש ראשונות ושלש
8 אחרונות שבכל יום, [ואומר] ביניהם ברכה של שבת בפני עצמה,
9 וברכה של יום טוב בפני עצמה. ובית הלל אומרים, מתפלל שבע
10 בלבד, מתחיל בברכה אמצעית בשל שבת, ומסיים בשל שבת,
11 שחותם 'מקדש השבת', ואומר קדושת היום טוב רק באמצע
12 הברכה. רבי מוסיף על דברי בית הלל ואומר, אף חותם בה בשל
13 יום טוב, ואומר 'מקדש השבת ישראל והומנים'.

14 תנו רבנן קמיה ו-שנה תנא לפניו דרבנן את דברי רבי, חותם
15 'מקדש ישראל והשבת והומנים', והקדים את ישראל לשבת. אמר
16 ליה רבינא, אכן יש להקדים קדושת ישראל לקדושת הומנים, כיון
17 שהם גורמים לקדושת הומנים על ידי שקובעים החדשים בבית
18 דין, אך אטו את השבת ישראל מקדשי ליה, שהקדמת אותם לה,
19 והא שבת מקדשא ומקדשא מששת ימי בראשית, ואין קדושתה
20 תלויה בקביעת החדשים. אלא אימא, 'מקדש השבת ישראל
21 והומנים'.

22 אָמַר רַב יוֹסֵף, הִלְכָה בְּרַבִּי שְׁחֻתָּמִים גַּם בְּשַׁל יוֹם טוֹב, וְנוֹסַח
23 הַחֲתִימָה בְּדִרְתִּין בְּרַבִּינָא:

24 ***

25 הגמרא מביאה ברייתא המפרשת את סדר התפילה בראש חודש
26 וחול המועד החלים בשבת: תנו רבנן, שבת שחל להיות בראש חודש
27 או בחולו של מועד, ערבית ושחרית ומנחה מתפלל שבע ברכות
28 כמידי שבת, ואומר מעין המאורע בעבודה ו-ברכת רצה. ואם לא
29 אומר מעין המאורע, מחזיר אותו. רבי אלעזר אומר, מוזכרים מעין
30 המאורע ביהודה ו-ברכת מודים. ובמוסף, מתחיל בברכה
31 אמצעית בשל שבת, ומסיים בה בשל שבת, ואומר קדושת היום
32 באמצע. רבן שמעון בן גמליאל ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן
33 ברוקא אומרים, כל מקום שחונקק לשבע ברכות, והיינו בכל
34 תפילות השבת, מתחיל בברכה אמצעית בשל שבת ומסיים בה
35 בשל שבת, ואומר קדושת היום של ראש חודש וחול המועד
36 באמצע.

37 אָמַר רַב הוּנָא, אֵין הִלְכָה פְּאוּתוֹ הוּנָא – רַבֵּן שִׁמְעוֹן וְרַבִּי יִשְׁמַעְאֵל,
38 אֵלֹא כְּתָנָא קָמָא שְׁבִשְׁחִרִית מִנְחָה וְעִרְבִית שֶׁל שַׁבַּת מְזִכְרִים
39 הַמְּאוּרָע בַּעֲבוּדָה.

40 ***

41 הגמרא מבארת שני דינים הנובעים מחמת הספק של יום טוב שני
42 של גלויות: אָמַר רַב חִיָּא בְּרַב אִשִּׁי אָמַר רַב, שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל
43 גְּלוּיּוֹת שֶׁחָלוּ בִּימֵי חֲמִישִׁי וְשִׁישִׁי, מִנִּיחַ אֲדָם עִירוֹבִי תַּחֲמוּמִין מִיּוֹם
44 טוֹב לְחֶבְרָא – יִכּוֹל לַהֲנִיחַ עִירוֹבִי תַּחֲמוּמִין בְּשָׁנֵי הַיָּמִים לְצוּרֶךָ
45 הַשַּׁבָּת, וּמִתְּנֶה כְּשִׁמְעָרְבָה, שִׁמְעָרְבָה רַק אִם הַיּוֹם חוֹל, וּמִמָּה נִפְשָׁךְ
46 מוֹתֵר לְצַאת שַׁבָּת עַל סִמָּךְ אֶחָד מֵהֶם.

47 אָמַר רַבָּא, שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּלוּיּוֹת שֶׁחָלוּ בִּימֵי חֲמִישִׁי וְשִׁישִׁי,
48 מִנִּיחַ אֲדָם עִירוֹבִי תַּבְשִׁילִין מִיּוֹם טוֹב הָרָאשׁוֹן לְחֶבְרָא – כְּדִי שִׁיּוּבֵל
49 לְמַחֵר ו-יּוֹם טוֹב שֶׁנִּין לְבִשְׁל לַשַּׁבָּת, וּמִתְּנֶה וְאוֹמַר, אִם הַיּוֹם חוֹל

50 הרי עירובי עירוב, ואם היום קודש אינו כלום, ולמחר שהוא חול
51 בין כך מותר לי לבשל.

52 מבארת הגמרא: מֵאֵין דָּאָמַר שְׁמוּתָר לַהֲנִיחַ בְּשָׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל
53 גְּלוּיּוֹת עִירוֹבִי תַּחֲמוּמִין עַל תְּנַאי ו-רַב, כֹּל שֶׁבֶן שְׁמִתִּיר לַהֲנִיחַ
54 עִירוֹבִי תַּבְשִׁילִין בְּאוֹפֵן זֶה. וּמֵאֵין דָּאָמַר שְׁמוּתָר לַהֲנִיחַ עִירוֹבִי
55 תַּבְשִׁילִין ו-רַבָּא, דוּקָא בּוֹזָה הַתִּיר, אֲכָל עִירוֹבִי תַּחֲמוּמִין, לֹא. מֵאֵי
56 מַעֲמָא, דְּלִמְקַנֵּי שְׁבִיתָה בְּשַׁבָּתָא ו-בְּיוֹם טוֹב, לֹא הוֹתֵר אִף מִסַּפֵּק,
57 וְרַק עִירוֹבִי תַּבְשִׁילִין הַתִּירוֹ לַהֲנִיחַ, מִשּׁוֹם כְּבוֹד הַשַּׁבָּת.

58 ***

59 הגמרא מביאה ברייתא המבארת שאין איסור 'ריבוי בשיעורים'
60 במלאכת אוכל נפש הנעשית ביום טוב: תנו רבנן, אֵין אִסְרִין פֶּת
61 מִיּוֹם טוֹב רֹאשׁוֹן לְחֶבְרָא ו-יּוֹם טוֹב שֵׁנִי, שְׁמֵא הָרָאשׁוֹן קוֹדֵשׁ וְהַשֵּׁנִי
62 חוֹל, וְנִמְצָא אֹפֶה מִיּוֹם טוֹב לְחוֹל. בְּאֵמַת אֲמָרִי, מִמְּלָאָה אִשָּׁה בְּיוֹם
63 טוֹב אֵת כָּל הַקְּדִירָה בְּשָׂר וּמִבְשִׁלְתָּהּ, אִף עַל פִּי שְׂאִינָה צְרִיכָה לְיוֹם
64 טוֹב אֵלֹא לְחִתִּיקָה אַחַת, מֵאַחֵר שֶׁכֵּל הַחֲתִיכוֹת מִתְּבַשְׁלוֹת עַל יְדֵי
65 מַעֲשֵׂה בִישׁוּל אֶחָד. וְכֵן מִמְּלָא נִתְּחַת ו-אֹפֶה, חֲבִית שֶׁל מִים בְּיוֹם
66 טוֹב וּמִחֲמָמָה, אִף עַל פִּי שְׂאִינִי צְרִירָה אֵלֹא לְקִירוֹן אַחֵר בְּשִׁבְלִי
67 הָאֹפֶה לְיוֹם טוֹב, כִּיּוֹן שֶׁתִּרְחַח אַחַת הִיא. אֲכָל לְאִפּוֹת אֵינוֹ אֹפֶה
68 אֵלֹא מִה שְׂצִירָה לֹא לְיוֹם טוֹב, מִשּׁוֹם שֶׁכֵּל כְּבוֹד וְכוּר צְרִירָה אֹפֶה
69 וְרִידָה לַעֲצֻמוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר אָמַר, אִף בִּאֲפִיָּה מוֹתֵר
70 לְהַרְבוֹת, וּמִמְּלָאָה אִשָּׁה אֵת כָּל הַתְּנִירוֹ פֶּת, מִפְּנֵי שֶׁחֶפֶת נִאֲפֶת יוֹתֵר
71 יָפֵה בִּזְמַן שֶׁחֶתְנִירוֹ מְלֵא, שֶׁדִּרְכָּם הִיא לְאַפּוֹת בְּתוֹרֵן קֶטַן וּלְהַדְבִּיק
72 אֵת הַפֶּת בְּרַפְנוּתִיו, וְכִשְׁהוּא מְלֵא מִצְטַמֵּצֵם חָלְלוּ וְאֵין לְחוּם מִקּוֹם
73 לְהַתְּפֹשֵׁט, וְנִמְצָא שֶׁהִמְלִיּוּ גֹרֵם שֶׁתֹּאפֶה הַפֶּת הַנִּצְרַכָּת לְיוֹם טוֹב
74 הַיָּטֵב.

75 אָמַר רַבָּא, הִלְכָה בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֱלֵעָזָר.

76 ***

77 הגמרא מסתפקת בגדר איסור בישול ביום טוב לצורך שבת, בלא
78 הנחת עירובי תבשילין: אִיבְעִינָא לְהוֹ, מִי שְׁלֹא הֵינִי עִירוֹבִי תַּבְשִׁילִין,
79 הוּא נֶאֱסָר לְבִשְׁל מִיּוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת, וְגַם קָמְחוּ נֶאֱסָר לֵאפִיָּה בְּיוֹם
80 טוֹב אִף עַל יְדֵי אַחֲרִים שֶׁהִנִּיחוּ עִירוֹב לַעֲצֻמָּם, אוֹ דְּלִמָּא, רַק הוּא
81 נֶאֱסָר, וְאֵין קָמְחוּ נֶאֱסָר. מִבְּרַרְתָּ הַגְּמָרָא: לְמָא נִפְקָא מִיָּנָה, וּמִשְׁבִּיבָה:
82 אִם צְרִירָה לְאֶקְנוּיָי קָמְחוּ לְאַחֲרִים כְּדִי שִׁיְהֵא מוֹתֵר לָהֶם לֵאפּוֹת
83 בַּעֲבוּרָה, אִי אֲמַרְתָּ הוּא נֶאֱסָר וְקָמְחוּ נֶאֱסָר, צְרִירָה לְאֶקְנוּיָי קָמְחוּ
84 לְאַחֲרִים. וְאִי אֲמַרְתָּ הוּא נֶאֱסָר וְאֵין קָמְחוּ נֶאֱסָר, לֹא צְרִירָה לְאֶקְנוּיָי
85 קָמְחוּ לְאַחֲרִים, אֵלֹא יִכּוֹלִים לֵאפּוֹת עֲבוּרוֹ מִמָּקָם שְׁלֹ, מֵאֵי.

86 פּוֹשְׁטָה הַגְּמָרָא: תָּא שִׁמְעֵה, שְׁנִינוּ בְּבִרְיִיתָא מִי שְׁלֹא הֵינִי עִירוֹבִי
87 תַּבְשִׁילִין, חֲרִי זֶה לֹא יֵאָפֶה וְלֹא יִבְשֵׁל וְלֹא יִטְמֵן אֵת הַתְּבִשִּׁיל, לֹא
88 לֹא לְאַחֲרִים, וְלֹא אַחֲרִים אוֹפִין וּמִבְשִׁילִין לוֹ. בִּיצֵד הוּא עוֹשָׂה,
89 מְקַנֵּה קָמְחוּ לְאַחֲרִים, וְהֵם אוֹפִין לוֹ וּמִבְשִׁילִין לוֹ. שִׁמְעֵה מִיָּנָה, הוּא
90 נֶאֱסָר וְקָמְחוּ נֶאֱסָר. שִׁמְעֵה מִיָּנָה.

91 ***

92 מסתפקת הגמרא: אִיבְעִינָא לְהוֹ, מִי שֶׁעָבַר עַל גִּזְרֵת חֲכָמִים, וְאִפְּה
93 מִיּוֹם טוֹב לַשַּׁבָּת בְּלֹא עִירוֹב תַּבְשִׁילִין, מֵאֵי, הָאֵם קִנְסוּ חֲכָמִים
94 וְאִסְרוּ הַמֵּאכֵל, אוֹ לֹא.

95 הַגְּמָרָא מִנְסָה לַפְּשׁוּט: תָּא שִׁמְעֵה, שְׁנִינוּ בְּבִרְיִיתָא, מִי שְׁלֹא הֵינִי
96 עִירוֹבִי תַּבְשִׁילִין, בִּיצֵד הוּא עוֹשָׂה, מְקַנֵּה קָמְחוּ לְאַחֲרִים, וְאַחֲרִים
97 אוֹפִין לוֹ וּמִבְשִׁילִין לוֹ. הַרִי שְׁבָא הַתְּנָא לְבֹאֵר תְּקִנְתּוֹ שֶׁל מִי שֶׁלֹּא
98 עִירָב,

אגרות קודש

[י"א ניסן תשכ"ז]

ת"ח על הברש"ט מכ"ז אדר ע"ד הנחת תפילין דר"ת, ולכתבו ע"ד הרעדה בזה וכו' הנה בכלל
כל אחד מצווה, עבדו את ה' בשמחה וגילו ברעדה, אולם מה שמקשר הרעדה עם הנחת תפילין דר"ת,
יעוין אודות חשיבות הנחת תפילין דר"ת ועוד יותר מחשיבותו, בשער הכולל פ"א (להרב לאוואוט על
הסידור) ובכו"כ ספרים (בפרט בסי' מאסף לכל המחנות).

ביצה דף יז עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום רביעי) קעא

כלים מחבירו, ועדיין יש להסתפק במי שעבר ובישל שאין לו מאכלים אחרים לשבת.
הגמרא מנסה לפשוט: תא שמע, שנינו (שם) המבשל בשבת בשוגג, יאכל, אבל אם בישל בכוונה, לא יאכל. ויש ללמוד מכך לאסור התבשיל שנתבשל ביום טוב בלא עירוב. דוחה הגמרא: אסורא דמבשל בשבת האסור מדאורייתא שאני, ואין ללמוד לעבר ובישל בלא עירוב, שאסור רק מדרבנן. ונשאר הדין בספק:

שנינו במשנה: בית שמאי אומרים, יש לערב בשני תבשילין, ובית הלל אומרים, די בתבשיל אחד, ושון שדג וביצה שעליו נחשבים לשני תבשילין:

הגמרא מביאה ברייתא השונה את המחלוקת באופן שונה: מתניתין דלא כי האי תנא דברייתא. דתניא, אמר רבי שמעון בן אלעזר, מודים בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין שצריך לעירוב בתבשילין. אלא על מה נחלקו, על דג וביצה שטחו אותה עליו. שביט שמאי אומרים, צריך שני תבשילין, וביצה זו טפילה לדג ותבשיל אחד הוא, ואין די בזה. ובית הלל אומרים, די בתבשיל אחד כזה, שנחשב לשני תבשילין. ושון בית שמאי ובית הלל, שאם פרפר ו-פורר ביצה שנתבשלה לחוד ונתן אותה לתוך הדג, או שרסק קפולות ונתן לתוך הדג, שהן שני תבשילין, שהרי כל אחד תבשיל בפני עצמו הוא, אלא שמעורבים הם. אמר רבא, הלכתא כותנא דידן ו-שבמשתנו, ואלויא דבית הלל, שדי בתבשיל אחד לעירוב תבשילין.

שנינו במשנה: אכלו ו-את העירוב או שאחד הרי זה לא יבשל עליו וכו'. אמר אביי, נקמין להלכה, התחיל לעסוק בעיסתו לתקנה ולאפותה בעוד העירוב קיים, ונאכל עירוב, גומר לאפותה, כיון שהתחיל בעוד העירוב קיים:

משנה

דרשו חכמים (ר"ה טז): מהכתוב (ויקרא יא ח) ויבנבלתם לא תגעו, שחייב אדם לטהר את עצמו ברגל. ודנה משנתנו כשחל ערב יום טוב בשבת, כיצד יעשה: חל יום טוב להיות אחר השבת, בית שמאי אומרים, מטבילין את הכל ו-בין אדם ובין כלים מלפני השבת, מפני שבשבת וביום טוב אסור להטבילם. ובית הלל אומרים, כלים מטבילין מלפני השבת, ואדם טובל גם בשבת. ושון שמשיקין ביום טוב את המים בכלי אבן כדי לטהר. אכל לא מטבילין, כלומר, אסור ליתן המים לכלי עץ טמא ולהשיקו, ואגב כך לטהר את הכלי. ומטבילין ביום טוב מנב לנב, ומתבשרה לחבורה, שאינה טבילה המטהרת מטומאה.

גמרא

מבררת הגמרא: מדברי המשנה למדנו דבולי עלקא מיהת מודים, דכלי בשבת לא מטבילין. מאי מעקא של איסור זה.
מביאה הגמרא ארבע שיטות בטעם האיסור. השיטה הראשונה: אמר רבא, גזירה

ואי איתא שאם עבר ואפה מותר באכילה, ליתני גם תקנה זו, שאם עבר ואפה מותר לאכול זאת. דוחה הגמרא: אמר רב אדא בר מתנה, יתכן שבאמת מותר, אך תנא תקנתא דהיתרא קתני – התנא שנה רק תקנה הנעשית בהיתר, כגון הקנאת קמחו לאחרים, אבל תקנתא דאסורא, שאם עבר ואפה מותר באכילה, לא קתני.

הגמרא מנסה לפשוט: תא שמע, שנינו בברייתא, מי שהניח עירובי תבשילין, הרי זה אופה ומבשל ומטמין מיום טוב לשבת. ואם רצה אחר כך לאכול את עירובו, הרישוי בידו. אך אם אכלו עד שלא אפה [עד שלא בישל], עד שלא הטמין לשבת, הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין לשבת, לא לו ולא לאחרים, ולא אחרים אופין ומבשלין לו, אכל מבשל הוא ליום טוב, ואם הותר, הותר לשבת – יכול לאכול בשבת, ובכלל שאל יערים לבשל לשבת אחר שכבר גמר לבשל ליום טוב, באומרו כוונתי לצורך היום עבור אורחים שבכוונתי להזמין. ואם הערים אסור לו לאכול זאת. ומעתה, כשם שהמערס אסור באכילה, כך גם העובר ומבשל בפירוש לצורך שבת.

דוחה הגמרא: אמר רב אשי, מהעקמה קא אקרת להוכיח למבשל באיסור, שאני העקמה דאחמירו בה רבנן מפי ממויר, לפי שהמזיד רשע הוא, ואין אחרים למדים ממנו, ואף הוא סופו לשוב בתשובה, ולא תיעקר תורת עירוב אם יתירוהו באכילה. אבל המערים סובר שעושה בהיתר, ולכן לא יתן אל לבו לשוב בתשובה, וגם אחרים ילמדו ממעשיו, ואם לא נקנסו, עלולה תורת עירוב להיעקר.

באופן אחר יש לדחות: רב נחמן בר יצחק אמר, הא ברייתא שאסרה המתבשל בהערמה מני, תנניה היא ו-נשנתה בשיטת חנניה, המחמיר בעירוב תבשילין, וסובר אליבא דבית שמאי, שיש להניח עירוב לכל מין ומלאכה לחוד. דתניא, תנניה אוסר, בית שמאי אומרים, אין אופין מיום טוב לשבת אלא אם כן ערב בפת, ואין מבשלין אלא אם כן ערב בתבשיל, ואין מטמין מיום טוב לשבת אלא אם כן היו חמין מטמין לו מערב יום טוב. ובית הלל אומרים, מערב בתבשיל אחד, ועושה בו כל צרכו, ואף אפיה והטמנה. ויש לומר שבשם שהחמירו בזה, כן החמירו וקנסו באכילה מה שנתבשל בלא עירוב, ועדיין יש להסתפק לשיטת בית הלל שהלכה כמותם.

הגמרא מנסה לפשוט: (תנן (תרומות פ"ב מ"ג)) המעשר את פירותיו בשבת בשוגג, יאכל הפירות, אבל אם עישר בכוונה, לא יאכל, משום קנס. הרי שהחמירו חכמים בגזירותיהם, ואסרו ליהנות ממה שתוקן באיסור שבות, ואף שיתבטל על ידי כך מעונג שבת, ויש ללמוד מכך לאסור מה שבישל מיום טוב לשבת בלא עירוב. דוחה הגמרא: לא צריכא – לא נאמר איסור אכילת הפירות, אלא בדאית ליה פירי אחרני לשבת. ועדיין יש להסתפק במי שעבר ובישל שאין לו מאכלים אחרים לשבת.

הגמרא מנסה לפשוט מתחילת המשנה הנזכרת: תא שמע, המטביל כליו בשבת במקוה שבחצירו, בשוגג, ושתמש בהן בו ביום, אבל אם בכוונה הטבילם, לא ושתמש בהן. ויש ללמוד מכך לאסור באכילה מה שבישל בלא עירוב. דוחה הגמרא: לא צריכא – לא נאסר השימוש בכלים, אלא בדאית ליה מאני אחרני – ביש לו כלים אחרים לשבת. אי נמי, אף אם אין לו, הרי אפשר בשאלה של